

SAMUEL HUNTINGTON ÉS KÖNYVE

Az Országépítő '97/2 számában megjelentettük a Nagy Péter cár végrendeleteként ismertté vált okkult politikai írást Szokolnyickij 1797-es publikációja alapján. A dokumentumot azért tartjuk fontosnak, mert abban olyan nagystílusú politikai tervek fogalmazódnak meg, amelyek Közép-Európa közvetítő szerepének aláásásával, a kelet-nyugati világpolaritás fenntartásával globális uralom létrehozására irányulnak, és mind a mai napig nyomon követhetők.

Az újság terjedelme csak azt teszi lehetővé, hogy néhány aforisztikus gondolattal vezessük be a dokumentumokat; itt még egy ilyen megjegyzést kell fűznünk a végrendelet 9. pontjához kapcsolódva. Itt elég Ausztria helyére Európát behelyettesítenünk, és a testamentummal kapcsolatban figyelni azokra a párhuzamokra, amelyek ma, és az elkövetkező időben befolyásolni akarják Európa sorsát.

1993-ban a *Foreign Affairs* nyári számában megjelent egy írás *The Clash of Civilizations* (Civilizációk küzdelme) címmel, Samuel P. Huntington tollából. Huntington ebben az írásában kijelölte azokat a frontvonalakat, amelyek a hidegháború befejezése után a kultúrák és vallások által meghatározott területek határvonalai mentén jönnek létre.

A kultúrák közötti frontok, mint krízisek és vérontások gyújtópontjai, pótolják a hidegháború határvonalait. A hidegháború elkezdődött, amikor a vasfüggöny Európát politikailag és ideológiailag felosztotta. Nos, Európa ideológiai kettészakítása után felmerül Európa kulturális felosztása egyrészt a nyugati kereszténység, másrészt az ortodox kereszténység és az iszlám között. A kultúra bársonyfüggönye – mint jelentős választóvonal Európában – felváltotta az ideológiák vasfüggönyét.

Huntington egy kis térképpel is illusztrálta az írás lényegét. A *Foreign Affairs*-ben kifejtett gondolatait később könyv alakban is megjelentette. A német fordítást 1996-ban adták ki. A szerző maga úgy fogalmazott, hogy könyve nem szociális-tudományos mű, hanem a hidegháború utáni globális politikai fejlődés interpretációja. Meggyőződése, hogy a kultúrák világméretű küzdelmét, azaz a jövő háborúit csak akkor lehet elkerülni, ha egy olyan globális politikát, új világrendet hozunk létre, amely tekintetbe veszi a különböző kultúrák, vallások által megfogalmazott értékrendeket. Hogy ez az új világrend csak az USA vezetésével jöhet létre, az Huntington számára magától értetődik.

George Bush, az Egyesült Államok elnöke az öbölháború idején tartott beszédében használta először a *new world order* – új világrend – kifejezést.

Az új világrend doktrínája azt a képzetet akarja elültetni a széles nyilvánosság tudatába, hogy a kelet-nyugati konfliktust elkerülhetetlenül felváltja az euro-amerikai és

az euro-ázsiai kultúrtér közötti konfrontáció. Ahogy az események a volt Jugoszláviában mutatták, itt nemcsak különbözőségekről van szó, hanem a törésvonalak mentén időnként véres konfliktusokról is.

Huntington szerint a nemzeti államok a legfontosabb politikai tényezők maradnak, de a különböző civilizációk nemzeti és csoportjai között alapvető konfliktusok lépnek fel. A civilizációk összeütközése uralja a globális politikát. Abból a feltételezésből indul ki, hogy egy meghatározott terület lakói személyes identitásukat legmagasabb fokon a civilizációval, a kultúrával vagy a vallással azonosítják.

Hogy mi vagyok én, mint ember, mint individuum, ezt a kérdést Huntingdon nem teszi fel. Nem véletlen, hogy – sok személyes felháborodás mellett – minden tábor fundamentalistái üdvözölték nézeteit. Ők ugyanis mindannyian aktív és teljes jogú részvételt követelnek maguknak az új világrend alakításában. Huntington szerint az eurázsiai kelet új imperializmusa előrelátható és szinte elkerülhetetlen. Ezért a nyugati szövetséget erősítenünk kell, hogy elkerüljünk egy háborús kísérletet. Európa egyesítése nem jöhetett létre Németország egyesítése és az egész szocialista rendszer átalakítása nélkül. Az Európai Unió célja – aminek mindent alá kell vetnie – a NATO államok további felfegyverzésével egy hatékony világkormányzás megteremtése annak nyílt elismerésével, hogy a világrend őrzője az USA.

Huntington valószínűtlennek tartja, hogy az új világrenden belül a kultúrák küzdelme globális háborúhoz vezessen, de könyvének végén mégis leír egy forgatókönyvet. Eszerint a törésvonalak mentén keletkező konfliktusok eszkalálódása következtében lejátszódhat egy globális háború. Ebből közlünk most egy részletet Kádas Katalin fordításában.

Kálmán István

Samuel Huntington AZ ÚJ VILÁGREND ÉS A KULTÚRÁK HÁBORÚJA

Egy globális háború a világ nagy kultúrkörei központi államainak részvételével fölöttébb valószínűtlen, de nem lehetetlen. Egy ilyen háború, mint már utaltunk rá, egy különböző kultúrákhoz tartozó csoportok törésvonal-háborújának eszkalációjából jöhetne létre, a legnagyobb valószínűséggel az egyik oldalon muzulmányokkal, a másikon nem-muzulmánokkal. Egy eszkaláció akkor lenne elképzelhető, ha a lehetséges központi muzulmán államok egymással versengve segítenék szorongatott hittestvéreiket. Mérsékelhetné az eszkalációt a rokon szekunder és terciér országok azon érdeke, hogy őket ne vonják bele mélyen a háborúba. Egy világméretű interkulturális háborúnak veszélyesebb forrása lehetne a kultúrkörök és központi államaik hatalmi egyensúlyának eltolódása. Amennyibe

Kína felemelkedése – összekapcsolódva az emberi történelem eme legnagyobb játékosának erősödő öntudatával – folytatódik, ez óriási terheket ró majd a nemzetközi stabilitásra a XXI. század elején. Kína felemelkedése Kelet- és Délkelet-Ázsia uralkodó hatalmává homlokegyenest ellenkezik az amerikai érdekekkel, bárhogyan nézzük is azokat.

Hogyan alakulhatna ki egy USA és Kína közötti háború? Tétélezzük fel, hogy 2010-et írunk. Az amerikai csapatok elhagyták az időközben újraegyesített Koreát, és jelentősen csökkent a katonai jelenlét Japánban is. Tajvan és szárazföldi-Kína megállapodásra jutottak, mely szerint Tajvan továbbra is megőrzi tényleges függetlensége legnagyobb részét, ám nyomatékosan elismeri Peking védnök-ségét, és Kína támogatásával felvételt nyert az ENSZ-be, mint 1946-ban Ukrajna és Bjeloruszlia. A Dél-Kínai tenger kőolajkészleteinek feltárása – lényegében kínai vezetés mellett, de néhány területen, amelyet amerikai cégek tár-nak fel, vietnami kontrollal – gyors ütemben haladt. Kína önbizalma és nagyhatalmi ambíciója növekszik, és bejelenti, hogy teljesen ellenőrzése alá vonja a Dél-Kínai tengert, amely fölött már korábban is szuverenitásra törekedett. A vietnamiak ellenszegülnek, és a kínai és vietnami hadihajók között ütközetekre kerül sor. A kínaiak, arra só-várogozva, hogy 1979-es megaláztatásukért elégtételt vegyenek, bevonulnak Vietnamba. A vietnamiak segítséget kérnek az USA-tól. Japán, és Ázsia más nemzetei határozatlanok. Az USA kijelenti, hogy Vietnam megszállását nem tudja elfogadni, gazdasági szankciókat követel Kína ellen, és kevés, még megmaradt repülőgéphordozó harci kötelékeinek egyikét elindítja a Dél-Kínai tengerre. A kínaiak felségvizeik megsértése miatt légitámadásokat intéznek a harci kötelék ellen. Az ENSZ-főtitkár és a japán miniszterelnök eredménytelenül fáradozik tűzszünet létrehozásán, és a harcok Kelet-Ázsia más területeire is áttérjednek. Japán megtiltja a japán területen lévő amerikai támaszpontok használatát, de az USA nem törődik a tilalommal. Erre Japán bejelenti semlegességét és a támaszpontokat vesztegzár alá helyezi. Kínai tengeralattjárók valamint Tajvanról és a szárazföldről induló repülőgépek súlyos károkat okoznak a Kelet-Ázsiában lévő amerikai hajókban és egyéb létesítményekben. Eközben a kínai szárazföldi csapatok bevonulnak Hanoiba, és Vietnam nagy részét megszállják.

Mivel mind Kína, mind pedig az USA rendelkezik nukleáris töltetű rakétákkal, hallgatólagos egyensúly uralkodik, és a háború kezdeti szakaszában nem vetik be ezeket a fegyvereket. Ám az atomtámadásoktól mindkét ország, de elsősorban az USA lakossága fél. Emiatt teszi fel sok amerikai a kérdést, hogy valóban szükség van-e erre a kockázatra. Ugyan mi múlik azon, ha Kína uralja a Dél-Kínai tengert, Vietnambot, vagy akár egész Délkelet-Ázsiát? Különösen heves a háborúval szembeni ellenállás az USA délnyugati államaiban, ahol a spanyolajkúak vannak többségben, s a lakosság és a kormányok egyaránt azt mondják: *ez nem a mi háborúnk*, és – Új Anglia 1812-es példája nyomán – megkísérik a kiugrást. Miután a kínaiak megszállták kezdeti győzelmeiket, az amerikai közvélemény az 1942-ben Japán által remélt állásfoglalásra hajlik: az ár,

amelyet ennek a hegemonia iránti igénynek a megvalósításáért fizetni kell, túl magas – alkudjuk ki a harcok befejezését. Csakhogy a háború időközben már hatást gyakorolt más kultúrkörök nagy államaira. India felhasználja a Kína kelet-ázsiai lekötöttségéből adódó alkalmat, és pusztító támadást indít Pakisztán ellen azzal a szándékkal, hogy kiiktassa az ország hagyományos és nukleáris fegyverpotenciálját. A támadás kezdetben sikeres, de aktivizálja a Pakisztán, Irán és Kína közti katonai szövetséget, és Irán rendkívül fejlett katonai erővel Pakisztán segítségére siet. India kemény harcokba bonyolódik az iráni csapatokkal és a különböző etnikai csoportokhoz tartozó pakisztáni gerillákkal. Mind Pakisztán, mind India arab országok támogatását kéri, ugyanakkor India figyelmeztet egy lehetséges délnyugat-ázsiai iráni dominancia veszélyeire, ám Kínának az USÁ-val szembeni kezdeti sikerei a kevés arab országban és Törökországban erős nyugatellenes mozgalmakat váltottak ki. A még megmaradt nyugatbarát kormányokat a fellendülő muzulmán ifjúsági mozgalmakból kinőtt felkelések döntik meg. A nyugat gyengeségétől lendületet kapott nyugatellenes mozgalom egy Izrael elleni súlyos arab támadáshoz vezet, s ennek feltartóztatására a legyengült Hatodik Flotta képtelen.

Abban a mértékben, ahogyan Kína egyre több katonai sikert ér el, válik egyre nyugtalanabbá Japán. Formális semlegességét előbb kínabarát semlegességgel váltja fel, végül pedig enged a követeléseknek és belép a háborúba. Az ország területén megmaradt amerikai támaszpontokat kínai csapatok foglalják el, az USA sietősen evakuálja a csapatait és blokádot hirdet Japán ellen. A Csendes Óceán nyugati részén japán és amerikai hadihajók ütköznek meg.

A háború kitörésekor Kína egy (távolról a Hitler-Sztálin-paktumra emlékeztető) kétoldalú biztonsági egyezmény megkötését javasolta Oroszországnak, de a kínai sikerek Oroszországra éppen az ellenkező hatást gyakorolták, mint Japánra. A kínai győzelen és egy kelet-ázsiai totális kínai dominancia gondolata megrémíti Moszkvát. Oroszország kínaellenes irányba mozdul el, megkezdi szibériai csapatainak megerősítését, de a Szibériában élő nagyszámú kínai telepes megzavarja ezeket a csapatmozgásokat. Kína katonailag beavatkozik, hogy megvédje a kínaiakat és megszállja Vlagyivosztokot, az Amur-völgyet és Kelet-Szibéria más, fontos részeit. Mialatt Közép-Szibériában kiterjednek a harcok az orosz és a kínai csapatok között, lázadás tör ki Mongóliában, ahok Kína már korábban létrehozott egy „protektorátust”.

A kőolaj ellenőrzése és hozzáférhetősége minden háborús fél számára központi jelentőségű. Bár Japán óriási beruházásokat végzett az atomenergia területén, még mindig erősen függ a kőolajimporttól, s ez megerősíti hajlandóságát, hogy megegyezésre jusson Kínával s így részesülhessen annak a Perzsa öbölből, Indonéziából és a Dél-Kínai tengerből származó olajából. Ahogy a háború folyamán az arab országok egyre inkább az iszlám radikálisok ellenőrzése alá kerülnek, egyre inkább elapad a Perzsa öbölből nyugatra irányuló olajkivitel, s emiatt a nyugat egyre inkább a kaukázusi és közép-ázsiai kőolajforrásokra szorul. Ez arra ösztönzi, hogy fokozott mértékben igyekezzen a maga oldalára állítani Oroszországot, és támo-

gassa őt az olajban gazdag déli muzulmán országok fölötti ellenőrzés megszerzésére irányuló törekvéseiben.

Mindeközben az USA serényen próbálja mozgósítani európai szövetségeseit. Ezek felajánlják ugyan diplomáciai és gazdasági segítségüket, katonailag azonban vonakodnak elkötelezni magukat. Kína és Irán azonban attól tartanak, hogy a nyugati országok végül mégiscsak az USA mellé fognak állni, ahogyan az USA két világháborúban az angolok és a franciák szövetségese volt. Hogy ezt megakadályozzák, titokban Boszniába és Algériába telepített közepes hatótávolságú atomrakétákkal fenyegetik az európai hatalmakat. Akárcsak a megfélemlítésre tett kínai kísérleteknek, ennek az előnyomulásnak is épp a várttal ellenkező következménye van. A NATO az amerikaiak által leleplezett rakétatelepítés haladéktalan visszavonását követeli. Ám mielőtt még a NATO cselekedhetne, Szerbia – azzal a hecsvággal, hogy a kereszténység törökkel szembeni védhástyájaként játszott történelmi szerepére hivatkozhasson – bevonul Boszniába. Horvátország is csatlakozik; a két hatalom megszállja Boszniát, elfoglalják a rakétatámaszpontokat, felosztják az országot és folytatják az etnikai tisztogatást, amelyet a XX. század 90-es éveiben félbe kellett szakítaniuk. Albánia és Törökország megpróbálnak segíteni a bosnyákoknak; Görögország és Bulgária bevonul Törökország európai részébe, és Isztambulban pánik tör ki, amikor törökök menekülnek a Boszporuszon át. Eközben egy Algériában kilőtt, nukleáris robbanófejjel ellátott rakéta robban Marseille közelében, és a NATO megtorlasként megsemmisítő légitámadásokat indít észak-afrikai célpontok ellen.

Így bonyolódik bele az USA, Európa, Oroszország és India egy valóban globális harcba Kína, Japán és az iszlám világ legnagyobb része ellen. Mi lenne egy ilyen háború kimenetele? Mindkét oldal nagy nukleáris potenciállal rendelkezik, és ha az atomfegyvereket nem csupán a minimális mértékben vetnék be, nyilvánvalóan átfogó pusztításra kerülne sor. Ha viszont a mindkét oldalról gyakorolt elrettentés működik, akkor a mindkét félnél fellépő kimerülés fegyverszünet kialakulásához vezetne, ami azonban nem oldaná meg az alapproblémát, a kelet-ázsiai kínai hegemoniát. Más részről a nyugat is megpróbálhatná hagyományos katonai eszközökkel legyőzni Kínát, ám annak szövetségese, Japán egy szigeti *cordon sanitaire* védelmét nyújtja Kínának, és ez megakadályozza az USA-t abban, hogy a tengerpartokon lévő kínai lakó- és ipari központok ellen bevesse haditengerészetét. Az alternatíva Kína nyugatról történő megtámadása lenne. Az Oroszország és Kína közötti harcok arra ösztönzik a NATO-t, hogy vegye fel tagként Oroszországot, és segítsen a közép-ázsia muzulmán kőolaj- és földgázmezők fölötti orosz ellenőrzést megtartani; támogassa a kínai uralom elleni tibeti és mongol felkeléseket, fokozatosan nyugati és orosz csapatokat vigyen Szibériába, és ott előkészítse a döntő támadást a kínai falon át Peking és az ország belső részei felé.

Bármi legyen is a közvetlen kimenetele ennek a kultúrák közötti globális háborúnak; – kölcsönös nukleáris megsemmisítés, a mindkét oldal kimerülése következtében kialakuló fegyverszünet vagy orosz és nyugati csapatok felvonulása a Mennyei Béke terén – az eredmény a háború

valamennyi résztvevőjének súlyos gazdasági, demográfiai és katonai károsodása lenne. Ennek következtében az a globális hatalom, amely az évszázadok során keletről nyugatra tolódott el, majd ezután kezdett ismét keletre eltolódní, immár északról délre helyeződne át. A kultúrák közötti háború nagy haszonélvezői azok a kultúrák, amelyek attól távol tartották magukat. Miután a nyugat, Kína, Oroszország és Japán különböző mértékben romokban hever, Indiának, amennyiben a háborúban való részvétele ellenére elkrülhette a pusztulást, most szabad keze van, hogy megkezdje a világ hindu alaptörvények szerinti átforgalmazását. Az amerikai közvélemény nagy része a fehér-angolszász-protestáns elit szűklátókörű nyugati orientációját hibáztatja az USA egyértelmű gyengülése miatt, és a hispaniaiak kerülnek hatalomra, akik azoknak a fellendülőben lévő latin-amerikai országoknak Marshall-terv jellegű segítség-ígéretére támaszkodnak, amelyek nem vettek részt a háborúban. Afrika azonban ezzel szemben nemigen tud hozzájárulni Európa újjáépítéséhez, ehelyett okádja magából a gyökértelenné vált emberek seregeit, akik rávetik magukat a romokra. Kína, Japán és Korea veszteségei következtében Ázsiában is délre tolódik el a hatalom. Indonézia, amely semleges maradt, domináns állammá velik, és ausztrál tanácsadói irányításával nekifog, hogy Új Zélandtól Sri Lankáig és Vietnámig megszabja az események menetét. Mindez jövődö konfliktust ígér Indiával és a majdan újjászülető Kínával – a világpolitika centruma mindenesetre délre tolódik el.

Ha ezt a forgatókönyvet az Olvasó abszurdnak, valószínűtlennek és fantasztikusnak találja, akkor annál jobb. Reméljük, hogy a kultúrák globális harcának egyetlen más forgatókönyve sem rendelkezik nagyobb valószínűséggel. Ám ami a mi forgatókönyvünkben a legvalószínűbb és egyben a legirritálóbb, az a háború oka: az egyik kultúra egyik központi államának (USA) a beavatkozása egy másik kultúra központi államának (Kína) és e másik kultúra egyik tagállamának (Vietnam) viszályába. Az USA számára ez az intervenció szükséges volt, hogy a nemzetközi jognak érvényt szerezzen, elhárítson egy agressziót, óvja a tengerek szabadságát, biztosítsa, hogy az USA elérhesse a Dél-Kínai tenger olajkészleteit és megakadályozza, hogy egyetlen hatalom uralja Kelet-Ázsiát. Kína számára ez az intervenció a nyugat egy vezető államának teljesen elfogadhatatlan, de tipikus fennhéjázó kísérlete volt arra, hogy Kínát megalázza és megfélemlítse; hogy legitim befolyási térségén belül ellenállást provokáljon vele szemben, és a világpolitikában játszott méltányos szerepét kérdésessé tegye.

A következő korszakban tehát a kultúrák közötti nagy háborúk elkerüléséhez szükséges lesz, hogy a központi államok tekintsenek el attól, hogy más kultúrák konfliktusaiba beavatkozzanak. Ez olyan igazság, amelyet némely államnak, különösen az USA-nak nehezebb esik majd figyelembe venni. A tartózkodásnak ez az elve, mely szerint központi államok más kultúrák konfliktusainál tartózkodnak az intervenciótól, egy multikulturális, multipoláris világban a béke első számú feltétele. A második előfeltétel a közös közvetítés elve, mely szerint a központi államok egymással tárgyalnak annak érdekében, hogy a minden-

kori kultúrájukon belül lévő államok vagy csoportok közötti törésvonal-háborúkat megfékezzék vagy befejezzék.

Ezen elveknek és egy olyan világnak az elfogadása, melyben a különböző kultúrák között nagyobb az egyenlőség, nehezebb esik majd a nyugatnak és azoknak a kultúráknak, amelyek a nyugattal közösen viselnék a domináns szerepet, sőt esetleg át is akarnák venni azt. Egy ilyen fajta világban a központi államok előjoguknak tekinthetnek, hogy ők maguk rendelkezzenek atomfegyverekkel, és kultúrkörük többi államát ettől visszatartsák. A pakisztáni teljes nukleáris potenciál létrehozására tett erőfeszítések indoklásaként Zulfikar Ali Bhutto a következőket mondta: *Tudjuk, hogy Izrael és Dél-Afrika teljeskörű atomfegyverrel rendelkezik. A keresztény, a zsidó, a hindu civilizáción belül megvan a nukleáris hatalom, csak az iszlám civilizáció nem rendelkezett vele, és ennek a helyzetnek meg kellett változnia.* A vezető pozícióért való versenyfutás egy olyan kultúrán belül, amelyből hiányzik egy központi állam, az atomfegyverekért való versenyfutásra is ösztönözhet. Bár Irán nagyon szoroson együttműködik Pakisztánnal, nyilvánvalóan az az érzése, hogy éppoly sürgősen szüksége van atomfegyverre, mint Pakisztánnak, a másik oldalon Brazília és Argentína feladta ezirányú programjait, Dél-Afrika pedig megsemmisítette atomfegyvereit, ámbár lehetséges, hogy ismét szeretne rendelkezni ilyesmivel, amennyiben Nigéria megkezdené saját nukleáris potenciáljának felépítését. Az atomfegyverek további elterjedése nyilvánvaló kockázatot hordoz, de amint azt Scott, Sagan és mások kifejtették, egy olyan világ, amelyben mindegyik nagy kultúrkörben csak egy vagy két központi állam rendelkezik atomfegyverekkel és más államok nem, meglehetősen stabil világ lehetne.

A legtöbb vezető nemzetközi intézmény a második világháború utáni időből származik, és nyugati érdekeknek, értékeknek és szokásoknak megfelelően alakították ki őket. Abban a mértékben, ahogy a nyugat hatalma a többi kultúráéhoz viszonyítva csökken, erősödik a nyomás, hogy ezek az intézmények a többi kultúra érdekeinek megfelelően alakuljanak át. A legnyilvánvalóbb, legfontosabb és valószínűleg a legvitatottabb kérdés az ENSZ Biztonsági Tanácsa állandó tagjainak összeállítása. A második világháború győztes hatalmai olyan konstellációt alkotnak, amely a világ hatalmi-politikai valóságának egyre kevésbé felel meg. A jövőben vagy változások lesznek az állandó tagságban, vagy más, kevésbé formális eljárások alakulhatnak ki a biztonsági kérdések megtárgyalására, hasonlóan a Hetek találkozásaihoz, amelyeken globális gazdasági kérdésekkel foglalkoznak. Egy multikulturális világban – ideális esetben – minden nagy kultúrkörnek legalább egy állandó hellyel kellene a Biztonsági Tanácsban rendelkeznie, de jelenleg csak három rendelkezik vele. Az USA erőteljesen kiállt Japán és Németország tagságáért, de nyilvánvaló, hogy ezek az országok csak akkor válhatnak tagokká, ha más országok is sorra kerülhetnek. Brazília öt új állandó tagot javasolt, habár vétőjog nélkül: Németországot, Japánt, Indiát, Nigériát és saját magát. Így azonban egymilliárd muzulmán képviselő nélkül maradna, hacsak Nigéria el nem vállalná ezt a feladatot. A kultúrára vonatkozó nézőpontok alapján Japánnak és Indiának ter-

mészetesen állandó tagnak kellene lennie, Afrikának, Latin Amerikának és a muzulmán világnak pedig állandó hellyel kellene rendelkeznie, amelyet e kultúrák vezető államai egyfajta rotációs elv szerint foglalnának el. A kiválasztást az Iszlám Konferencia Szervezete, az Afrikai Egységszervezet és az Amerikai Államok Szervezete (az USA szavazástól való tartózkodása mellett) intézhetnék. Méltányos lenne az is, ha a brit és a francia helyet összevonják az Európai Unió számára egyetlen hellyé, amellyel egy, az EU által ugyancsak rotációs elv szerint kiválasztott ország élhetne. Hét kultúrának lenne ezzel egy állandó helye és a nyugatnak kettő; ez olyan felállítás, amely megközelítőleg kifejezné a népesség, a hatalom és a jólét megoszlását a világban.

Helyes Gábor A MÁSIK EURÓPA

*A többi világrész Európa megbékélésére
s feltámadására vár, hogy csatlakozzanak
és a mennyország polgárai lehessenek.*

(Novalis: A kereszténység vagy Európa – 1799)

Ha valaki higgadt kívülállással képes végigolvasni Huntington eszmefuttatását az új világrendről és a kultúrák háborújáról, akkor kétféle következtetést vonhat le belőlük.

Lehet, hogy úgy véli: igen, a világ a hidegháború korszaka után új centrumok szerint fog polarizálódni, és ezek a centrumok menthetetlenül összeecsapnak egy új világháborúban, amennyiben nem sikerül a háború fő okait, a kulturális és gazdasági különbségeket a nagyhatalmi politizálás eszközeivel fékentartani. Ekkor Huntington elképzelése a harmadik világháborúról megmaradhatna a fikció világában. A másik következtetés, hogy ilyen világháború kitörésének nagyon is reális esélye van, olyannyira, hogy ezzel a vezető nagyhatalmi körök már mint kész ténynek számolnak, és erőfeszítéseik valójában már a háború lejátszódása utáni világhelyzet kialakítására vonatkoznak.

Nincs értelme mérlegelni a két álláspont esélyeit. Valószínűleg mindkettőre vonatkozóan lehetne felhozni bizonyítékokat, mivel ezek egyszerre vannak jelen a nemzetközi politikai élet tendenciáiban. Ám ha tekintetbe vesszük, hogy vezető angolszász körök már évtizedekkel az első világháború kitörése előtt egyértelműsítették a háborút Németországgal, akkor ma sem lehetnek illúzióink Amerikának Kínával kapcsolatos elképzelései felől. Nyilvánvaló, hogy gazdasági értelemben a rohamosan fejlődő Távol-Kelet súlyos konkurrenciát jelent Amerika számára, akár csak Németország a századfordulón Angliának. Ennek a gazdasági potenciálnak bizonyos értelemben meg kell semmisülnie, át kell alakulnia az amerikai érdekek támogatójává. Ugyanez történt Németország esetében is, ahol a Marshall-segélyvel beindított „német gazdasági csoda”, a II. Világháború utáni talpraállás fő haszonélvezői a háborús jóvátételt kikényszerítő győztes nyugati hatalmak lettek.